

Pakhuis Boijmans in Rijnhaven

Stefan Gall - atelier Quadrat - januari 2015

'alleen lokaal wordt mondiaal'

Waarom hebben wij het voorstel gedaan om het Collectiegebouw van Boijmans in de Rijnhaven te plaatsen? Het idee ontstond tijdens het maken van een ontwikkelingsvisie voor de Rijnhaven in het kader van de Europese Aanbesteding Concessie Rijnhaven. Op onze nieuwjaarskaart hadden wij een maquette van deze visie afgebeeld, waardoor het voorstel voor het Pakhuis in de Rijnhaven in het nieuws is gekomen.

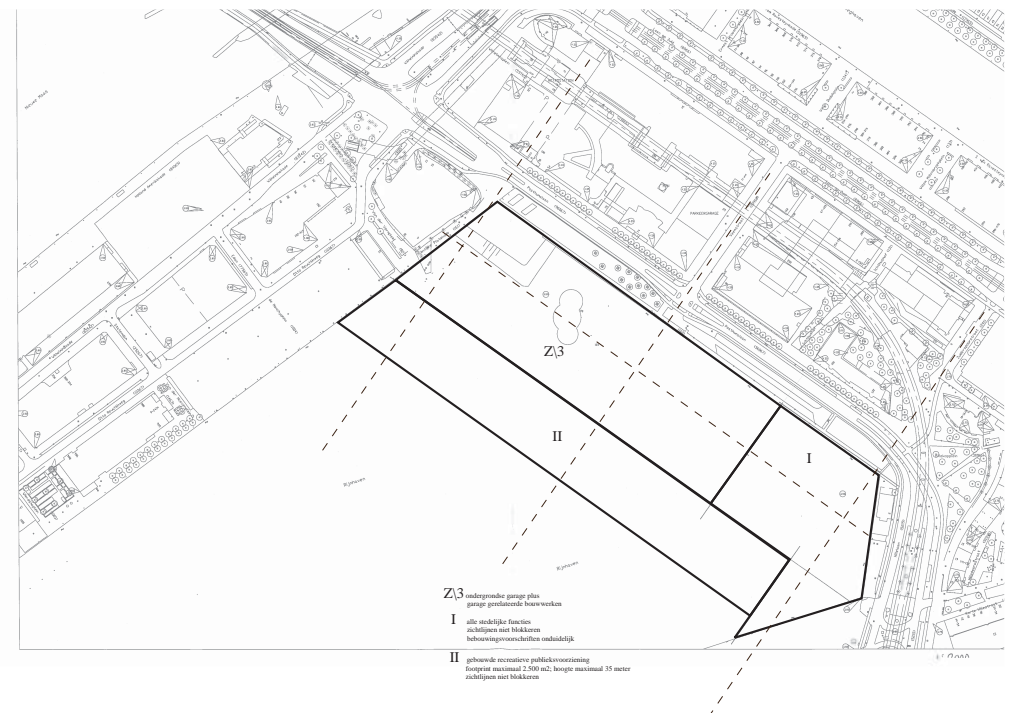
geschiedenis van de Kop van Zuid

Voor de ruimtelijke kant van onze Ontwikkelingsvisie waren we uitgegaan van de cultuurhistorie van de Rijnhaven. Dat is niet alleen de geschiedenis van oude pakhuizen en kades, maar ook de geschiedenis van de planvorming van de Kop van Zuid.

Daarom namen we ook het vigerende (het van kracht zijnde) bestemmingsplan Kop van Zuid van augustus 2009 als uitgangspunt. Bij bestudering ontdekten we een zone met wijzigingsbevoegdheid II: hier mag de bestemming "onbebouwd gebied (water)" gewijzigd worden in de bestemming "stedelijke functies" (illustratie). Gedacht werd volgens de toelichting aan een gebouwde recreatieve publieksvoorziening. De footprint van dit gebouw mag maximaal 2500 m² zijn met een hoogte van maximaal 35 meter. Dit is een volume van 87.500 kubieke meter. Dat zo'n enorm gebouw in het vigerende bestemmingsplan is opgenomen, betekent dat het maatschappelijk gewenst is.

nieuwjaarskaart 2015 van atelier Quadrat

wijzigingsbevoegdheden bestemmingsplan Kop van Zuid / eerste herziening augustus 2009

Tijdens de tentoonstelling van de inzendingen voor het Collectiegebouw Boijmans in het museum (2013), hebben we de verschillende gebouwen opgemeten. De gebouwen hebben elk een volume van zo'n 84.000 kubieke meter. Het door de jury verkozen gebouw De Pot van architectenbureau MVRDV past wonderwel in de locatie Rijnhaven. Onze conclusie was dat de ronde vorm in de Rijnhaven de juiste was.

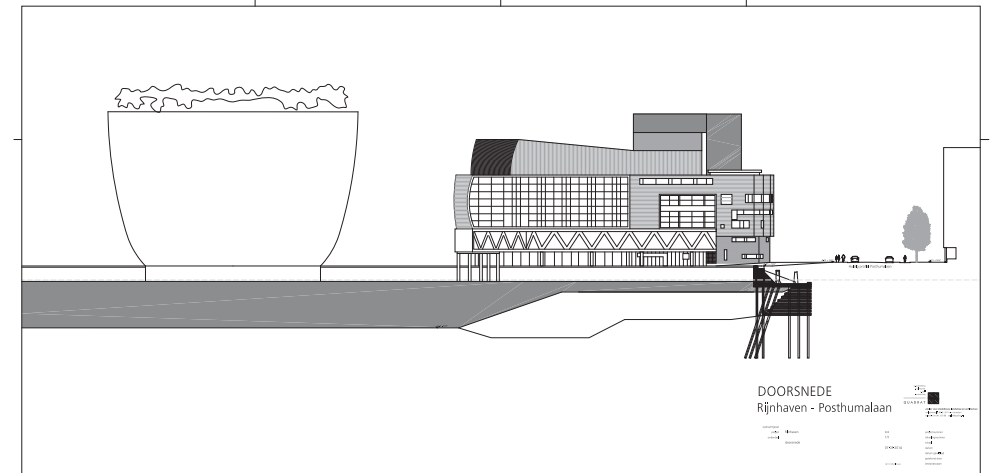
Navraag leerde dat de wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan was opgenomen omdat er toen een serieus plan was een duikcentrum in de haven te maken. Het ontwerp van architectenbureau Cepezed uit 2006 was een groot bolvormig gebouw van 35 meter hoog, waarin een waterkolom was opgenomen zodat er een totale duikdiepte van 40 meter mogelijk zou zijn (25 meter boven en 15 meter onder waterspiegel) (illustratie). De ontwikkelaar van dit plan heeft zich later teruggetrokken.

De maat en de ronde vorm van het Collectiegebouw geeft in de haven een mooi contrapunt voor Het Nieuwe Luxor (illustratie).

Ook de functie van het Collectiegebouw vonden wij mooi passen bij de Rijnhaven. Een groot deel van het gebouw is opslag van kunst en deed ons denken aan een moderne variant op oude pakhuizen. Staand midden in het water kan het gebouw goed gebruikt worden als een Entrepot: douanevrije opslag van kunst.

Rotterdam Zuid

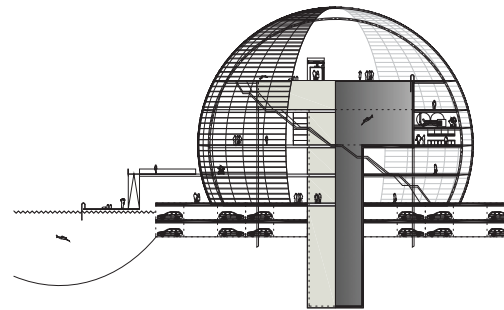
De Kop van Zuid is ontwikkeld als schakel tussen Rotterdam Zuid en Rotterdam Noord (illustratie). Dat betekent dat er stedelijke programma's gesitueerd

het ontwerp van MVRDV voor De Pot Boijmans geprojecteerd in de Rijnhaven

aanzicht Posthualaan / oostzijde Rijnhaven met het ontwerp van MVRDV voor De Pot Boijmans

ontwerp uit 2006 van CEPEZED voor een duikcentrum in Rijnhaven

worden die voor zowel bewoners van noord als bewoners op zuid interessant kunnen zijn. Daarbij is van belang dat er niet één, voor één groep interessant iets is, maar dat er allerlei en vele verschillende stedelijke programma's zijn. Het Collectiegebouw kan met zijn publieksfuncties daarin een rol spelen. De publieksfunctie is misschien kwantitatief aan de kleine kant maar de symboolwaarde/iconografie compenseert dit voldoende.

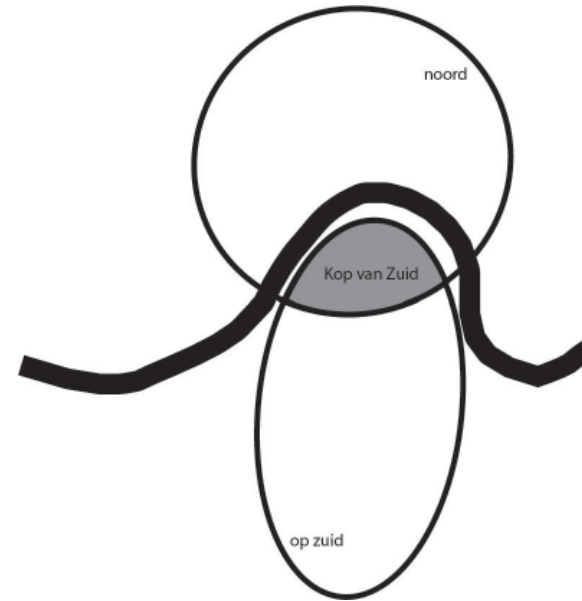
We ontdekten dat in het nieuwe Collectiegebouw ook de stichting De Verre Bergen kantoor gaat houden. Deze stichting wil een belangrijk deel van het gebouw financieren.

Om dat te begrijpen is het goed te weten dat de stichting De Verre Bergen goede doelen nastreeft en financieel ondersteunt vanuit een fonds dat door de familie Van der Vorm is opgericht. Het geld is verkregen door de verkoop van de Holland-Amerika Lijn (HAL).

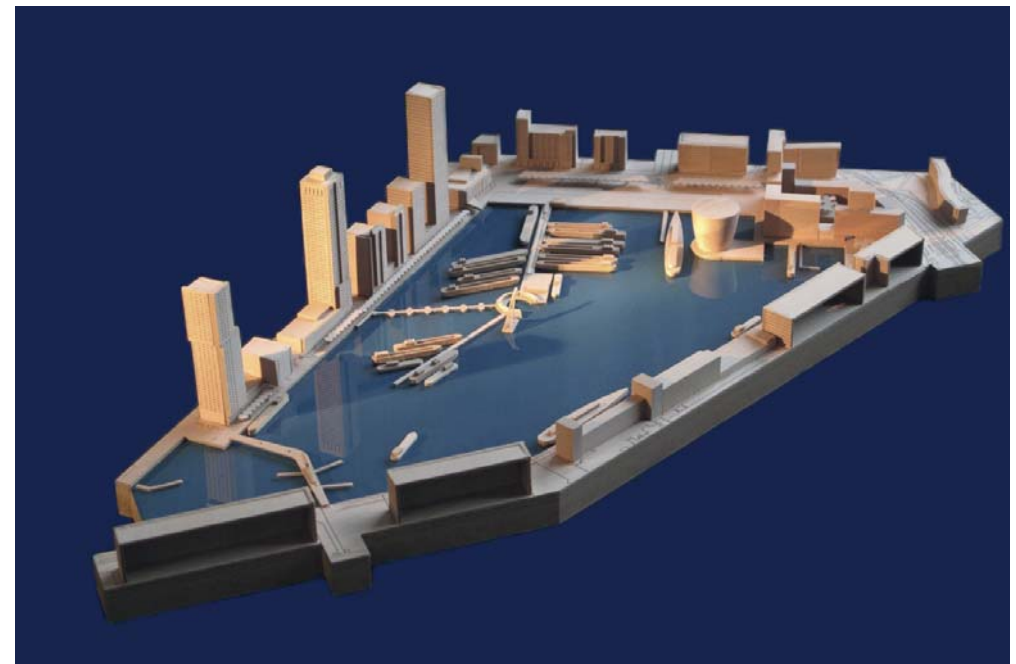
De Verre Bergen (citaat) "streeft naar een beter Rotterdam middels omvangrijke investeringen in impactvolle Social Ventures (sociale initiatieven). Onze missie is het hebben van langdurige positieve impact op Rotterdam door een partnerschap te vormen met vernieuwende en schaalbare sociale initiatieven voor en door Rotterdammers".

Wij veronderstelden dat een Collectiegebouw in de Rijnhaven beter aansluit op dit doel dan een Collectiegebouw in het Museumpark.

De familie Van der Vorm heeft, zoals ook andere havenbaronnen dat vroeger hadden, goede connecties met museum Boijmans Van Beuningen met het in langdurige bruikleen geven van de Collectie Willem Van der Vorm

de Kop van Zuid als verbindende schakel

en de aankopen die de Stichting Willem van der Vorm nog steeds doet.

Het deed bij ons de slogan opkomen: nu eens niet 'de haven' naar 'het museum', maar 'het museum' naar 'de haven'.

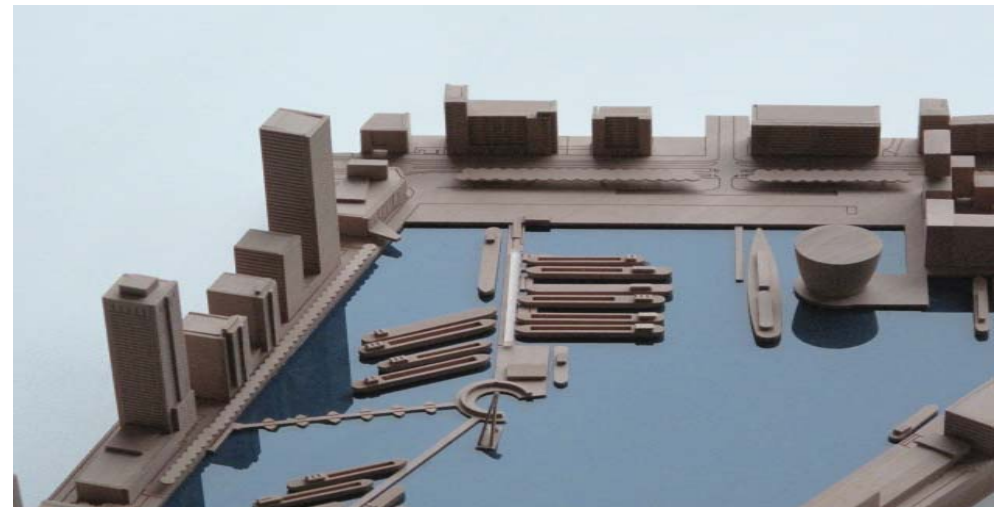
De Rijnhaven is voor de HAL een bijzondere plek. De HAL is immers erflater van het gebied. We ontdekten dat de HAL ook buurman gaat worden: de in aanbouw zijnde woontoren Seattle wordt door de Stichting HAL-wonen verhuurd aan oud-medewerkers van de Holland-Amerika Lijn.

Rijnhaven

De Rijnhaven is als locatie voor het museumdepot van het Boijmans in een locatieonderzoek uit 2007 de revue gepasseerd. Opvallend is wel dat de gemeente zegt: "de locaties zijn dan ook niet gewogen op geschiktheid" (Locatiekeuze Collectiegebouw 27-03-2014).

Het onderzoek uit 2007 meldt volgens de gemeente het volgende:

"*Rijnhaven-Landtong*. De studie beoordeelt de locatie ongeschikt omdat er aanvullend programma noodzakelijk is om de exploitatie rond te krijgen. Ook is de afstand tot het museum te groot. Voor invulling van de Rijnhaven loopt momenteel de prijsvraag Drijvend Bouwen Rijnhaven. De huidige ontwikkeling voorziet niet in een drijvend Collectiegebouw, dan wel een landtong-gebouw. Het op deze innovatieve wijze opslaan van de collectie is vanuit risicoperspectief onwenselijk" (het hierboven benoemde 'aanvullende programma' is het depot voor collecties van derden geworden)(elk transport met een vrachtwagen moet

ontwikkelingsvisie Rijnhaven Havenstad Rotterdam - Pakhuis Boijmans, een drijvend park met promenade en theater en reuzenschepen in de haven - atelier Quadrat 2014

verzekerd worden, of het nu 300 meter of 3000 meter is)(het ontwerp van het duikcentrum was van 2006, vermoedelijk wilde men liever het duikcentrum dan het museumdepot en heeft men het museumdepot weggeschreven).

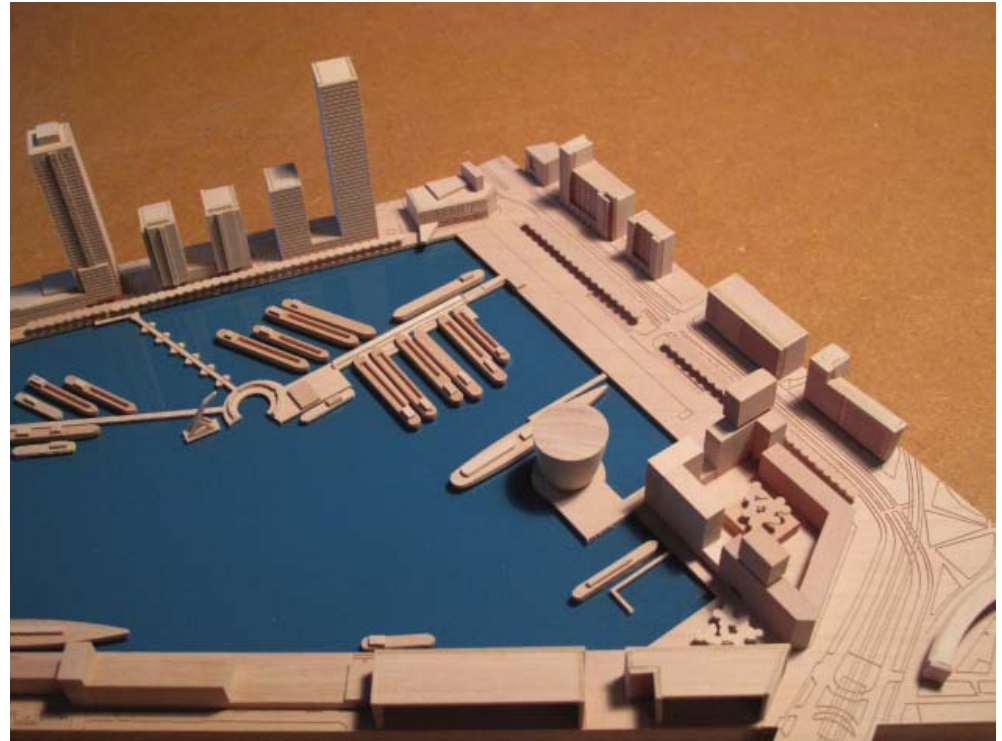
Dat was 2007. De prijsvraag Drijvend Bouwen is op niets uitgelopen. In 2011 heeft Boijmans gekozen voor de locatie Museumpark.

In 2013 werd door de gemeente de Europese aanbesteding Concessie Rijnhaven uitgeschreven. Een Collectiegebouw (een gebouw op palen en dus niet drijvend) in de zone van de wijzigingsbevoegdheid II in de Rijnhaven werd door ons in onze ontwikkelingsvisie opgenomen.

Het initiatief voor deelname aan deze Europese aanbesteding kwam van vier (oud)betrokkenen bij de ontwikkeling van de Kop van Zuid: Riek Bakker, Jan Doets, Piet Rodenberg en Stefan Gall.

Hoofdschrijver was Besix. Samen met Van Omme & de Groot, Property-impact, Roel Bosch, Jelte Boeijenga, Ruud Reutelingsperger, Willem Harkink, Ad Verkooijen, InPublic en ingenieursbureau Tauw, was onder de naam Rijnhaven Havenstad Rotterdam op de aanbesteding ingeschreven, de visie uitgewerkt en half 2014 aan de gemeente gepresenteerd.

Dit consortium heeft zich daarna uit de aanbesteding teruggetrokken. De reden hiervoor was niet het Collectiegebouw. Het ware mogelijk geweest dat als de gemeente het Collectiegebouw in de Rijnhaven omarmd had, het consortium zich niet had teruggetrokken. Wij zijn er in ieder geval van overtuigd dat als de gemeente aan het winnend consortium vraagt het Collectiegebouw in de Rijnhaven te mogen plaatsen, dit consortium het met open armen zal ontvangen.

ontwikkelingsvisie Rijnhaven Havenstad Rotterdam - Pakhuis Boijmans, een drijvend park met promenade en theater en reuzenschepen in de haven - atelier Quadrat 2014